

กลยุทธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บ้านพื้นฟู กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพื้นฟูของผู้เข้ารับการ
บ้านพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด

นางสาวกานกรัตน์ วงศ์ลักษณพันธ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์^๑เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาในเทคโนโลยีสารสนเทศมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-884-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION STRATEGIES OF REHABILITATIVE OFFICERS AND THE
PARTICIPATION IN REHABILITATIVE ACTIVITIES OF REHABILITATIVE
MEMBERS FOR DRUG ADDICTION QUITTING

Miss Kanokrat Wongluksanapan

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in the Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-884-5

หัวขอวิทยานิพนธ์ กลยุทธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดฟันผุ กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมฟื้นฟูของผู้เข้ารับ
การบำบัดฟันผุเพื่อเลิกยาเสพติด
โดย นางสาวกนกวรรณ วงศ์ลักษณพันธ์
ภาควิชา การประชุมสัมมนา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชนวดี บุญลือ

คณะกรรมการคุณธรรมทางวิชาชีพ อนุมัติให้มีวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรความรู้ภูมิปัญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอตคำดี)

คณะกรรมการสอนวิทยานิพนธ์

๑๖๒ - ม๓ - ๑๗๙ ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปฏิพัฒโนเชิง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชนวดี บุญลือ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริชาติ สถาปัตยนาร์ สโนบล)

งานกิจกรรม ๒๕ศึกษาและพัฒนา : กลยุทธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดพิณพู กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพิณพูของผู้เข้ารับการบำบัดพิณพูเพื่อเลิกยาเสพติด (COMMUNICATION STRATEGIES OF REHABILITATIVE OFFICERS AND THE PARTICIPATION IN REHABILITATIVE ACTIVITIES OF REHABILITATIVE MEMBERS FOR DRUG ADDICTION QUITTING) อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ดร. ธนาต์ บุญเรือง , 245 หน้า , ISBN 974-333-884-5

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ปะจังค์เพื่อศึกษาผลลัพธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดพิณพู รูปแบบการดำเนินเรื่อง ทักษะเชิงพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพิณพู ทัศนคติต่อการเลิกยาเสพติด และความมุ่งหวังในชีวิตรองผู้เข้ารับการบำบัดพิณพูเพื่อเลิกยาเสพติด ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่บำบัดพิณพู และการสังเกตุกุ่นกับผู้เข้ารับการบำบัดพิณพู ทั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สถานพินิจทุกแห่งภูมิภาคติดยาเสพติด ประเทศ สังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (บ้านพิษใจ) ผลการวิจัยพบว่า

1. กลยุทธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดพิณพู สามารถแบ่งได้ดังนี้คือ กลยุทธ์การสื่อสารโดยทั่วไป การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารในกลุ่ม และการสื่อสารในชุมชนบำบัด พัฒนาในด้านกระบวนการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ฯ จะใช้กลยุทธ์และเทคนิคที่หลากหลายรูปแบบ ไม่มีแบบแผนกำหนดที่แน่นอน ซึ่งสืบสานภูมิปัญญาการนับถือ สถาบันการเมืองการสื่อสาร และคำนึงถึงปัจจัยที่บ่งบอกถึงความรุ้วสึกที่ต้องกัน มีความจริงใจ แบ่งเป็นความรัก ความอบอุ่น และความเอื้ออาทร อันเป็นส่วนหนึ่งของหลักการพุทธศาสนาบำบัดซึ่งบ้านพิษใจได้นำมาโดยตลอด

2. รูปแบบการดำเนินเรื่อง ในระหว่างการบำบัดพิณพูนั้น ผู้เข้ารับการบำบัดพิณพูจะดำเนินเรื่อง และปฏิเสธความต้องการในความกิจกรรมพิณพูแต่ละวัน โดยทางบ้านพิษใจได้กำหนดให้ต่อความยินยอมเบ็ดเตล็ด เวียนร้อย และฝึกฝนให้มีกิจการเรียนรู้ภารกิจให้เป็นไปตามที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3. ทักษะเชิงพัฒนา ในระหว่างการบำบัดพิณพูนั้น ผู้เข้ารับการบำบัดพิณพูจะได้รับประโยชน์จากการประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะเชิงพัฒนา ฯ จากริบกิจกรรมพิณพูตามมาตรการประจำวัน และทักษะเชิงพัฒนาที่ได้รับนั้นจะเป็นประโยชน์ในการเลิกเสพติด สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย ตลอดจนปั้นเปลี่ยนบุคลิกที่มีอุบัติภัยเชิงลบได้

4. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพิณพู พบว่าผู้เข้ารับการบำบัดพิณพูร่วมในภูมิปัญญาการพิณพู ด้วยใจและสมควรใจในการให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของบ้านพิษใจ แต่ทั้งนี้เมื่อยานบุญกับปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการบำบัดพิณพู ยังไนได้ใช้เวลาในการบำบัดพิณพูมากจะทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดพิณพูปรับตัวได้ดีขึ้น เนื่องจากความเข้าใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิณพู ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องนัดหมายล่วงไป

5. ทัศนคติต่อการเลิกยาเสพติด พบร่วมกับการบำบัดพิณพูจะมีทัศนคติที่ต้องการเลิกยาเสพติดอย่างชัดเจน เมื่อได้เข้ารับการบำบัดพิณพูในระยะเวลาหนึ่ง และสามารถแก้ไขนักเด่นคุณค่า ประโยชน์ของการเลิกยาเสพติด ตลอดจนเพิ่มความมุ่งมั่นที่จะเลิกยาเสพติดให้หายขาด โดยไม่กลับไปเสพซ้ำ

6. ความมุ่งหวังในเรื่อง พบร่วมกับการบำบัดพิณพูได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายในอนาคต และมีความตั้งใจจริงที่จะกลับไปศึกษาต่อ หรือทางานทำเมืองไปร่วมกับเมืองไป ทั้งนี้เป็นการช่วยเหลือ พึ่งพา และดูแลคนเองเพื่อไม่ให้เป็นภาระต่อผู้อื่น ตลอดจนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ภาควิชา ภาษาไทยรังษักษ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2542

รายมีชื่อชื่อนิสิต _____
รายมีชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
รายมีชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาครุ่ม _____

418 52010 28 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: COMMUNICATION STRATEGIES / REHABILITATIVE ACTIVITIES / PARTICIPATION / DRUG ADDICTION QUITTING

KANOKRAT WONGLUKSANAPAN : COMMUNICATION STRATEGIES OF REHABILITATIVE OFFICERS AND THE PARTICIPATION IN REHABILITATIVE ACTIVITIES OF REHABILITATIVE MEMBERS FOR DRUG ADDICTION QUITTING. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. THANAVADEE BOONLUE, Ph.D., 245 PP.

ISBN 974 - 333 - 884 - 5

The objectives of this qualitative research are : to investigate communication strategies of rehabilitative officers of Drug Rehabilitation Unit , Pravet , Health Office , Bangkok : The Winner House , rehabilitative members' life style , life skills , participation in rehabilitative activities , attitude toward drug quitting and ambition. Data are gathered by In-depth interviews with rehabilitative officers and focus group interviews with rehabilitative members. The findings of the research are as follows :

1. **COMMUNICATION STRATEGIES** are used in 4 communication categories : A) General Communication , B) Interpersonal Communication , C) Communication in Group and D) Therapeutic Community Communication. In each parts there are various tactics and techniques used depending on circumstances , communication situations and rehabilitative members' attitude , habit and behavior. Moreover, communications will be most effective under good feeling , sincerity , sharing love , warmth and mutual considerate. These are the therapeutic community principles which have been emphasized by The Winner House over years.

2. **LIFE STYLE** : during joining rehabilitation , the members have to follow the daily schedule of rehabilitative activity.

3. **LIFE SKILLS** : during rehabilitation , the members learned useful experiences by participating in the daily schedule of rehabilitative activity. Life Skills learned, include means of avoiding drugs and to make one's living with quality of life.

4. **THE PARTICIPATION IN REHABILITATIVE ACTIVITIES** : The majority of members are satisfied with and willing to cooperate in activities. However , the degree of cooperation depends on joining the rehabilitation program.

5. **THE ATTITUDE ON DRUG QUITTING** : The members have positive attitude for drug quitting after they have been rehabilitated for a certain period of time . They become aware of values and the advantages of drug quitting, including high confidence on permanent quitting.

6. **THE AMBITIONS** : The members are inspired by the rehabilitative program to earn good future. Some intend to return to study or find a job after completing the rehabilitative program for the sake of that members able to look after themselves, not just a burden on other people. Besides, they will live a happy life and play a constructive role in society.

ภาควิชา _____ ภาษาไทยและพัฒนาการ
สาขาวิชา _____ นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา _____ 2542

ลายมือชื่อนิสิต _____ Kanokrat W.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____ Thanawadee Boonlue
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ รวมทั้งการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ชนวดี บุญศรี อารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้รับความอนุเคราะห์ และ ชี้แนะจากการของศาสตราจารย์อุบลวรรณ บุติพัฒโนสินิค ประธานกรรมการสอน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประชิชาด สถาปิตานนท์ สโภบล กรรมการสอน อีกทั้งได้รับงานเขียนสนับสนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ชื่อขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ระหว่างดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ เป็นอย่างดีจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะ แหล่งข้อมูล บ้านพิชิตใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่บ้านพิชิตใจ และสมชายกาฬคนให้การต้อนรับ รวมทั้งได้แสดงน้ำใจ ที่ต้องการเผยแพร่มา ทำให้การท่องเที่ยวไม่มีปัญหาและอย่างดี และสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ขอขอบคุณ “ผู้ช่วยวิจัยคนสำคัญ” ที่ได้สนับสนุนการทำวิจัยให้สำเร็จโดยตลอด รวมทั้งการได้รับกำลังใจที่อบอุ่น จากครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะคุณยายอุ่นที่ให้การสนับสนุนการเรียนมากได้ด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๒
กิตติกรรมประกาศ	๓
สารบัญ	๔
สารบัญตาราง	๕
สารบัญภาพ	๖

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัจจุบัน	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	10
ปัจจัยที่มีผลต่อการวิจัย	10
ขอบเขตการวิจัย	11
นิยามศัพท์การวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	14
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล	15
แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารในกลุ่ม	19
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	26
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	31
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนบ้านบด	36
แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคล	40
แนวคิดเกี่ยวกับพื้นสภาพโดยสมบูรณ์ของบุคคล	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3 ระเบียบวิธีวิจัย	47
รูปแบบของการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
วิธีการเข้าถึงข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูและการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	60
รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	61
สภาพโดยทั่วไปของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	72
การบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	89
5 กลยุทธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	99
กลยุทธ์การสื่อสารโดยทั่วไป	99
กลยุทธ์การสื่อสารระหว่างบุคคล	104
กลยุทธ์การสื่อสารในกลุ่ม	117
กลยุทธ์การสื่อสารในชุมชนบำบัด	131
อุปสรรคสำคัญ และการแก้ไขปัญหาการสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดพื้นฟูจากสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน	138
6 รูปแบบการดำเนินชีวิต และทักษิชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	145
ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูกลุ่มตัวอย่าง	146
รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	150
ทักษิชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	158
7 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพื้นฟูของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	161

8 หักคนคดิต่อการเลิกยาเสพติด และความมุ่งหวังในชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	171
หักคนคดิต่อการเลิกยาเสพติดของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	171
ความมุ่งหวังในชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	175
 9 ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม	177
สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูในยุคพิชิตใจ	177
การสื่อสารความหวังเจ้าหน้าที่บำบัดพื้นฟู กับผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู และระหว่างผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูด้วยกัน	178
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	179
 10 สูญ ภัยป่วยผล แคร์ซ์เรือนอนแมء	180
สรุปผลสภาพโดยทั่วไปของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูดื่อเลิกยาเสพติด	180
สรุปผลการบำบัดพื้นฟูดื่อเลิกยาเสพติด	184
สรุปผลลัพธุ์ของการสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	186
สรุปผลลุปเมะการต่อเนื่องชีวิต และทักษะชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	197
สรุปผลพัฒนามากกว่าส่วนร่วมในกิจกรรมพื้นฟูของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	201
สรุปผลหักคนคดิต่อการเลิกยาเสพติดของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู	204
สรุปผลความมุ่งหวังในชีวิตของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟูเพื่อเลิกยาเสพติด	206
สรุปผลเบริกบทที่นาห้อมูลในประเด็จสำคัญระหว่างเจ้าหน้าที่บำบัดพื้นฟู กับผู้เข้ารับการบำบัดพื้นฟู ตลอดจนการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม	207
ภัยป่วยผลการวิจัย	212
ข้อจำกัดในการวิจัย	222
ข้อเสนอแนะ	222
รายการยังคง	226
ภาคผนวก	230
ประวัติผู้วิจัย	245

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 วัตถุประสงค์และภารกิจการพัฒนาฝูงชนราษฎรผู้ด้อยโอกาส 2 กิจกรรมพัฒนาฝูงชนเข้ารับการบำบัดพื้นที่ในระบบเตรียมการ (สีป่าที่ 1) 3 กิจกรรมพัฒนาฝูงชนผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่ในระบบเตรียมการ (สีป่าที่ 2) 4 กิจกรรมพัฒนาฝูงชนผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่ในระบบไฟส 1 และไฟส 2 5 กิจกรรมพัฒนาฝูงชนผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่ในระบบไฟส 3 6 โครงการหลักสูตรการพัฒนาฝูงชนภายใต้การฝึกอาชีพ 7 ข้อมูลลักษณะทางประวัติการของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่กลุ่มที่ 1 8 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่กลุ่มที่ 1 9 ข้อมูลลักษณะทางประวัติการของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่กลุ่มที่ 2 10 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่กลุ่มที่ 2 11 สรุปเบริญพื้นที่โดยความแตกต่างเรื่องฐานะแบบการดำเนินธุรกิจของผู้เข้ารับ การบำบัดพื้นที่ 12 สรุปเบริญพื้นที่โดยความแตกต่างเรื่องประสมการณ์และประโยชน์จากการเรียนรู้ ทักษะธุรกิจของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่ 13 สรุปเบริญพื้นที่โดยความแตกต่างเรื่องทัศนคติต่อการเลิกยาเสพติดของผู้เข้ารับ การบำบัดพื้นที่ 14 สรุปเบริญพื้นที่โดยความแตกต่างเรื่องความมุ่งหวังในธุรกิจของผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่ 15 สรุปการเปรียบเทียบข้อมูลในประเด็นสำคัญด้าน ๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่บำบัดพื้นที่ ผู้เข้ารับการบำบัดพื้นที่ และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม	61 62 62 63 64 69 146 147 148 149 199 201 204 206 207

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

รูปที่	หน้า
1 บ้านพิชิตใจ	237
2 บริโภคภายในบ้านพิชิตใจ	237
3 เรือนอนสมากิชา	238
4 ภายในบ้านเรือนอนสมากิชา	238
5 บ้านกึ่งวิถี (Half - way)	239
6 ความมีระเบียบวินัยของสมากิชา	239
7 กลุ่มการเรียนรู้ดัง ๆ	240
8 สมากิชิกับฝังการอบรมจากครุ่นพี	240
9 สมากิชาในระยะเพลส 3 ฝึกการทำงาน	241
10 สมากิชาฝึกการสมัครงาน	241
11 แปลงปลูกพืชผักสวนครัวของสมากิชา	242
12 สมากิชาทำกิจกรรมร่วมกัน จับปลาในบ่อกว่าง	242
13 สมากิชาช่วยกันขุดลอกห้องร่อง	243
14 สมากิชาช่วยกันขุดลอกห้องร่อง	243
15 สมากิชาช่วยกันจัดงานวันเข็นปีใหม่	244
16 สมากิชิกว่ามทำกิจกรรมสัตหนาการ	244

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย